EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 15.12.2008
KOM(2008)862 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Johdonmukainen strategia Euroopan maataloustutkimusohjelmalle

{SEC(2008)3041}

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Johdonmukainen strategia Euroopan maataloustutkimusohjelmalle

SISÄLLYSLUETTELO

1. Uusi näkökulma euroopan maataloustutkimukseen 4

1.1. EU:n toimien oikeusperusta 4

1.2. Euroopan maatalouden uudet haasteet 4

1.3. EU:n tason toimien tarve uudistetun maataloustutkimusohjelman kehittämiseksi 5

2. SCAR-komitean johtava rooli 6

2.1. Uudistettu toimeksianto 6

2.2. Yhteisten tutkimuslinjausten määrittely 7

2.3. Ennakointiprosessi 8

2.4. EU:n valmiuksien kartoittaminen 9

***3.* Tärkeimmät toimet johdonmukaisen eurooppalaisen maataloustutkimusohjelman kehittämiseksi 10**

3.1. Kestävämmän maatalouden kehittäminen maailmanlaajuisesti 10

3.2. Tulevan maataloustutkimusohjelman uudet painopistealat 10

3.3. Maataloustietämyksen tuottaminen Euroopassa ja siitä tiedottaminen 12

3.4. Tutkimustyön yhteisen suunnittelun lujittaminen Euroopan maatalous- ja elintarvikejärjestelmän hallinnon parantamiseksi 12

3.5. Ennakoinnissa käytettävän seurantavälineen kehittäminen 13

3.6. Euroopan vastuu globaalistuvassa maailmassa 13

1. UUSI NÄKÖKULMA EUROOPAN MAATALOUSTUTKIMUKSEEN

1.1. EU:n toimien oikeusperusta

Kesäkuun 27. päivänä vuonna 1974 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1728/74 11 artiklassa säädetään, että *"komissio esittää säännöllisin väliajoin Euroopan parlamentille ja neuvostolle maataloustutkimuksen yhteensovittamista koskevan kertomuksen"*. Kertomuksen tavoitteena on antaa yleiskuva yhteisön maataloustutkimuksen kehittymisestä ja määritellä strategisia toimia, jotka olisivat suotavia jäsenvaltioissa toteutettavassa maataloustutkimuksessa ja jotka edistäisivät tämän tutkimuksen yhteensovittamista yhteisön tasolla ottaen huomioon yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet.

Edellä mainitun asetuksen 7 artiklalla perustetaan maataloustutkimuksen pysyvä komitea (SCAR), joka koostuu jäsenvaltioiden edustajista, joiden tehtävänä on antaa komissiolle ja jäsenvaltioille neuvoja Euroopan maataloustutkimuksen yhteensovittamiseksi.

Tämä tiedonanto ja sen liitteenä oleva komission valmisteluasiakirja perustuvat niistä aloitteista saatuihin tuloksiin, joita SCAR-komitea on toteuttanut viimeisten neljän vuoden aikana maataloustutkimuksen suuntausten ja tarpeiden kartoittamiseksi. Sen pohjana on käytetty myös Euroopan komission rahoittamasta, eurooppalaisen maatalous- ja elintarviketutkimuksen tilaa analysoineesta EU-AGRI-MAPPING -hankkeesta saatuja tuloksia[1].

1.2. Euroopan maatalouden uudet haasteet

EU:n maatalousväestön rakenne on muuttumassa, sillä viljelijöiden lukumäärä laskee samalla kun käytettävissä oleva maatalousmaa pysyy ennallaan. Maataloustyöväestö vanhenee, ja muu kuin tuotannollinen toiminta on vähäistä, mutta maatalous on edelleen sosioekonomisesti ja ympäristön kannalta tärkeää. Maatalous- ja elintarvikeala ovat yhdessä edelleenkin tärkeä työllistäjä ja vaurauden luoja (900 miljardin euron liikevaihto ja 20 miljoonan työntekijää); maatalous on vieläkin suurin maankäyttäjä, ja sillä on keskeinen rooli maaseutualueiden yhteiskuntarakenteessa.

Nykyaikaiset maatalouskäytännöt saattavat erityisesti EU-12-maissa johtaa työttömyyden lisääntymiseen, kun maatilojen koko kasvaa. Tästä aiheutuvia sosioekonomisia haasteita ei pitäisi jättää tutkimuksessa huomiotta.

Yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistusprosessi vauhdittaa maatalouden alalla tapahtuvaa muutosta. EU:n maatalousala on vuonna 1992 toteutetusta ensimmäisestä merkittävästä uudistuksestaan alkaen joutunut lisäämään kilpailukykyään ottaen samalla huomioon uudenaikaisista tuotantomenetelmistä mahdollisesti aiheutuvat kielteiset ympäristövaikutukset. Maatalousalalla on jouduttu reagoimaan myös kuluttajien lisääntyneisiin vaatimuksiin ja kasvaneeseen tietoisuuteen elintarvikkeiden turvallisuudesta, laadusta ja hintojen kohtuullisuudesta sekä sittemmin terveellisempää ruokavaliota koskevaan kasvavaan kysyntään.

Vaikka edelleenkin on ehdottoman tärkeää tarjota kuluttajille elintarvikkeita kohtuuhintaan, Agenda 2000 -uudistuksissa luotiin yhteys myös kestävään kehitykseen. Vuoden 2003

[1] www.agrifoodresearch.net/library

uudistuspaketissa poistettiin kytkös julkisen tuen ja tuotantomäärien väliltä ja otettiin käyttöön täydentävien ehtojen järjestelmä, jossa edellytetään, että maataloustuotannon menetelmät ovat myös EU:n muun lainsäädännön mukaisia. Tämän tuloksena markkinasuuntautuneisuus on saatu samaan linjaan sellaisten ympäristö- ja muiden tuotantovaatimusten kanssa, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä EU:n maatalousalan kestävän tulevaisuuden kannalta.

YMP:n toisessa pilarissa on lisäksi kehitetty EU:n toimia maaseudun kehittämisen suuntaan. Tämän ansiosta on voitu luoda paremmat mahdollisuudet tuen kohdentamiseksi yhteiskunnallisesti merkittäviin painopistealoihin, kuten ympäristönsuojeluun ja elämänlaadun parantamiseen maaseudulla, sekä maatalouden tuottamiin erinäisiin aineettomiin hyödykkeisiin, kuten virkistys-, säilyttämis-, maaseutuperintö- ja matkailutoimiin.

Myös ulkoiset globaalit tekijät ovat uudistusprosessin alusta alkaen muuttaneet EU:n elintarvike- ja maatalousalaa. Elintarvikkeiden kysyntä on lisääntynyt maailman väestön kasvaessa, aliravitsemuksen vähentämispyrkimysten lisääntyessä ja lihan kulutuksen kasvaessa, mikä johtuu kolmansien maiden vaurastumisesta ja kansainvälisen kaupan kasvusta. EU on tällä hetkellä maailman suurin maataloustuotteiden tuoja ja viejä ja selvästi suurin kehitysmaiden tuotteiden markkina-alue.

Lisäksi EU:n maataloudella on edessään suuri joukko uusia tulevaisuuden haasteita, joita ovat esimerkiksi etenevä globalisaatio, energiantarjonnan väheneminen, ilmastonmuutos, luonnonvarojen kestämätön käyttö ja viimeaikainen elintarvikkeiden hintojennousu[2].

1.3. EU:n tason toimien tarve uudistetun maataloustutkimusohjelman kehittämiseksi

On yleisesti tunnustettua[3], että mainituista haasteista selviäminen edellyttää Euroopassa voimakasta maatalousalan tutkimusta. Maataloustutkimuksen tulisi tarjota tietoa maaseudun kehittämisen sekä kestävää maataloutta koskevien kannustimien ja esteiden perusteellista tuntemusta varten. Lisäksi sen avulla olisi saatava aikaan maatalousalan kehittämiseksi tarvittavia uusia tekniikoita ja innovaatioita.

Tarvitaan tutkimusta ja asiantuntemusta, jotta poliittisten toimien vaikutukset talouteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan voidaan tunnistaa. Tämä on johdonmukaista parempaan sääntelyyn ja erityisesti laadukkaiden vaikutustenarviointien laatimiseen tähtäävän komission sitoumuksen kanssa.

Näiden yhteiskunnallisten vaatimusten johdosta toteutettava tutkimustoiminta on kuitenkin edelleen usein pirstaloitunutta ja puutteellisesti koordinoitua, vaikka eurooppalainen maataloustutkimus kattaakin monia tieteenaloja ja sidosryhmiä; tutkimukseen ei ole investoitu riittävästi, ja siltä puuttuu kriittinen massa. Yksittäisillä jäsenvaltioilla ei useinkaan ole täysiä resursseja tai valmiuksia toteuttaa tarvittavaa tutkimusta ja politiikan kehittämistä yksin.

---

[2] Maatalouden tutkimuksen tehostaminen ja siihen liittyvän tiedon tuottaminen on yksi toimista, joita komissio esittää tiedonannossaan KOM(2008) 321 lopullinen: ”Nousevien elintarvikehintojen haasteeseen vastaaminen - Suunta EU:n toimille”.

[3] Ks. maataloustutkimuksen pysyvän komitean ennusteet; World Development Report 2008; hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli (IPCC:n raportit); vuosituhannen ekosysteemiarvio.

Euroopassa on erityisesti EU:n puiteohjelman osana otettu käyttöön useita välineitä, jotka osaltaan edistävät yleiseurooppalaista yhteistyötä tutkijoiden kesken. Kansallisten tutkimusohjelmien välisen yhteistyön lisääminen varsinkin kansallisen rahoituksen tasolla on näin ollen ensiarvoisen tärkeää eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) luomisessa. ERA-NET-järjestelmä[4] tarjoaa rahoitusta kansallisten ohjelmien, ministeriöiden tai rahoitusorganisaatioiden verkottamiseen.

Vaikka maataloustutkimuksen alalla on luotu monia merkityksellisiä ERA-NET-verkostoja, EU:n neuvosto sopi (marraskuussa 2004), että tämän alan yhteistyö hyötyisi jäsennellymmästä lähestymistavasta ja että SCAR-komitean olisi tutkittava asiaa tarkemmin.

Äskettäin kehitetty yhteisen ohjelmasuunnittelun käsite[5] menee tässä tarkoituksessa ERA-NET-järjestelmää pidemmälle. Se perustuu jäsenvaltioiden julkisten ohjelmien kanssa tehtävään suoraan yhteistyöhön, jonka tavoitteena on yhteisten visioiden ja strategisten tutkimuslinjausten määritteleminen sekä voimavarojen yhdistäminen erityiskysymysten käsittelemiseksi yhdessä. Jotkut Euroopan suurista yhteiskunnallisista ongelmista, jotka liittyvät esimerkiksi ilmastonmuutokseen, energiakriisiin tai elintarvikkeiden saatavuuteen, hyötyisivät erityisesti julkisin varoin rahoitetun tutkimuksen kriittisestä massasta, kuten Versailles'ssa 17. ja 18. heinäkuuta 2008 pidetyn kilpailukykyneuvoston epävirallisen istunnon päätelmissä todetaan.

SCAR-komitea mainitaan hyvänä esimerkkinä minkä tahansa uuden yhteisen ohjelmasuunnitteluprosessin mahdollisesta verkostorakenteesta.

2. SCAR-KOMITEAN JOHTAVA ROOLI

2.1. Uudistettu toimeksianto

Maataloustutkimuksen pysyvän komitean (SCAR) oltua useiden vuosien ajan passiivinen toimija EU:n neuvosto uudisti vuonna 2005 sen toimeksiannon, jonka mukaan sillä on tärkeä tehtävä Euroopan maataloustutkimuksen yhteensovittajana. ”Uusi” SCAR-komitea koostuu 27 jäsenvaltiosta, ja siihen kuuluu tarkkailijajäseniä ehdokasmaista ja assosioituneista maista.

SCAR-komitean toiminta perustuu ”maataloustutkimuksen” laajempaan ja ajantasaisempaan määritelmään, joka ylittää tuotantoon liittyvän tutkimuksen ahtaat rajat ja kattaa ”ruokapöydästä takaisin maatilalle” -lähestymistavan. Tässä lähestymistavassa korostetaan kestävän maatalouden tutkimusta, ja se pitää sisällään maataloustuotteiden non-food-käytön, biologisen monimuotoisuuden, metsätalouden ja maaseudun kehittämisen. SCAR-komitea käsittelee kokonaisvaltaisen lähestymistapansa mukaisesti tärkeitä kysymyksiä, jotka kuuluvat eurooppalaisen tietopohjaisen biotalouden käsitteen alaan[6]. Tällaisia kysymyksiä ovat eläinten terveys ja hyvinvointi, zoonoosit ja elintarvikkeiden tuotannon ja tarjonnan laatuun, turvallisuuteen[7] ja varmuuteen liittyvät kuluttaja- ja terveysasiat; elintarvikkeisiin,

---

4 EY:n perustamissopimuksen 169 artikla antaa yhteisölle mahdollisuuden osallistua usean jäsenvaltion yhdessä toteuttamiin tutkimusohjelmiin, ja se koskee aiheita, joilla on runsaasti poliittista näkyvyyttä ja merkitystä.

5 ”Kohti tutkimuksen yhteistä ohjelmasuunnittelua”, KOM(2008) 468 lopullinen, 15.7.2008.

6 Kalastuksen tutkimus ei sisälly tähän, koska kalastusalalla on omat vakiintuneet koordinointimekanisminsa sekä Euroopan että kansainvälisellä tasolla.

7 Ottaen täysimittaisesti huomioon muiden elinten, kuten Euroopan elintarvikestandardiviranomaisen ja sen omien komiteoiden toimeksiannot.

ravitsemukseen, vähittäismyyntiin ja markkinoihin liittyvä kuluttajien luottamus ja käyttäytyminen, sillä nämä seikat vaikuttavat maatalous- ja elintarvikealojen tutkimukseen; ja kysymykset, jotka liittyvät maataloustoiminnan kehittymiseen ei-perinteisille aloille ja non-food-tuotannon suuntaan.

Tämän lisäksi maatalousasioita käsittelevä epävirallinen ministerineuvosto (Krems 28.–30. toukokuuta 2006)[8] suositti, että SCAR-komitean olisi Lissabonin strategian mukaisesti kehotettava EU:n jäsenvaltioita ottamaan keskusteluissaan huomioon myös neuvontapalveluihin, perehdyttämiseen, koulutukseen ja innovaatioihin liittyvät kysymykset varmistaen, että tutkimustulosten tehokas käyttö on johdonmukaista muuttuvan YMP:n tarpeiden kanssa.

SCAR-komitea on tämän johdosta edistänyt koordinointitoimintaa monin eri tavoin tarjotakseen ratkaisevan tärkeitä panoksia kaikille eurooppalaisen tietopohjaisen biotalouden tutkimusaloille ja luodakseen maataloutta koskevan eurooppalaisen tutkimusalueen.

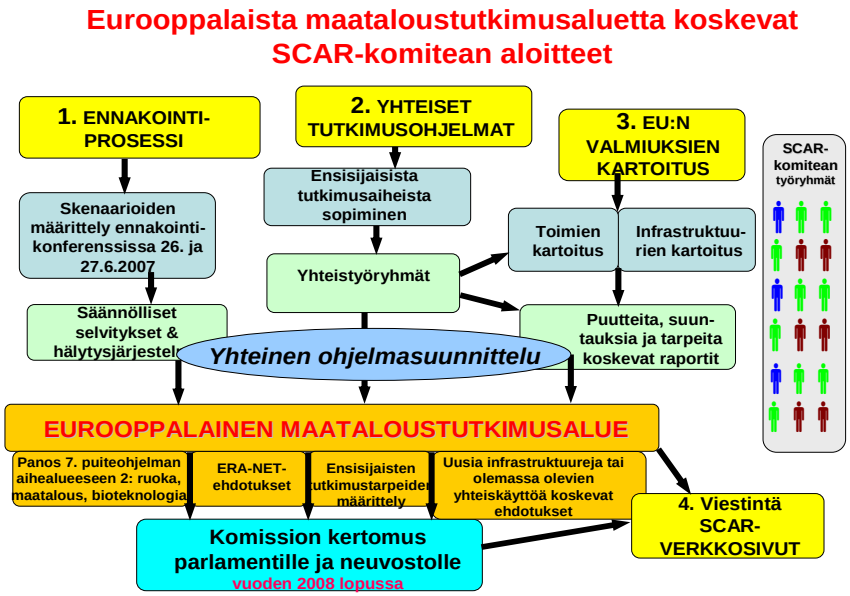

2.2. Yhteisten tutkimuslinjausten määrittely

Maataloustutkimuksen koordinointia Euroopan tasolla käsittelevän, Alankomaiden puheenjohtajakaudella vuonna 2004 laaditun selvityksen[9] pohjalta SCAR-komitea vahvisti tulevaa yhteistyötä varten tutkimusaiheiden priorisointiin sovellettavan jäsennellyn lähestymistavan, joka perustuu erinäisten työryhmien luomiseen yhteistyössä jäsenvaltioiden / assosioituneiden maiden kanssa.

Tällaisten työryhmien perustaminen on ERA-NET-järjestelmää joustavampi ja epävirallisempi väline, jolla on kuitenkin sama päämäärä: kannustaa ja lopulta lisätä rahoittajien ja ohjelmista vastaavien välistä tutkimusyhteistyötä tärkeimmillä tutkimusaloilla. Euroopan maat ovat vuodesta 2005 alkaen perustaneet 14 työryhmää, jotka osallistuvat

8 Puheenjohtajan päätelmät, 16. kesäkuuta 2006.

9 "Tutkimusrahoittajien ja ohjelmista vastaavien välinen tuleva yhteistyö maatalouden, elintarvikkeiden, maaseudun kehittämisen ja kalastuksen aloilla Euroopan unionissa" – Alankomaiden maatalous-, luonto- ja elintarvikeministeriön raportti.

vapaaehtoisesti ja vaihtelevissa kokoonpanoissa yhteisten tutkimuslinjausten määrittelyyn, kehittämiseen ja toteuttamiseen. Toiminnan perustana on yhteinen visio siitä, miten maataloustutkimuksen alan suuriin haasteisiin tulisi vastata.

Työryhmät toimivat ERA-NET-verkostojen tavoin sikäli, että ne noudattavat samaa vaiheittaista lähestymistapaa keskittyen alkuvaiheissa tiedonvaihtoon, määritellen tutkimukseen liittyviä puutteita ja ensisijaisia yhteistyöaloja sekä käynnistäen tarvittaessa yhteisiä toimia ja/tai yhteisiä tutkimusta koskevia ehdotuspyyntöjä.

Useampi tällainen työryhmä on dynamiikkansa ja sitoutuneisuutensa ansiosta päässyt osallistumaan seitsemännen puiteohjelman ERA-NET-järjestelmään. Viisi työryhmää ilmoitti aikovansa osallistua ensimmäisiin ehdotuspyyntöihin (ks. taulukko).

Työryhmän nimi	Koordinaattori	SCAR-maat
Tieto- ja viestintätekniikka sekä robotiikka maatalous- ja elintarviketeollisuudessa => ERA-NET-EHDOTUS "ICT-AGRI"	Tanska	11
Uusiutuvat raaka-aineet ja niiden sovellukset non-food-teollisuudessa	Saksa	18
Niittylaiduntamiseen perustuva kestävä karjatalous	Irlanti	21
Välimeren maatalouden kannalta merkitykselliset kysymykset => ERA-NET-VERKOSTO "ARIMNet"	Italia/Ranska	13
Maatalous ja kestävä kehitys => ERA-NET-EHDOTUS "RURAGRI"	Ranska	11
Eläinten terveys => ERA-NET "EMIDA" Eläinten hyvinvointia alettiin käsitellä työryhmässä	Yhdistynyt kuningaskunta	21
Kasvihuoneiden ja eläinsuojien lämpötilan sääntelyä koskevat kehittyneet teknologiat	Israel	14
Ihmisten ravitsemuksen mukauttaminen ympäristön kehitykseen	Ranska	10
Ekosysteemien ekologia & luonnonvarojen kestävä hoito	Ranska	8
Kestävän maatalouden kehittäminen Itämeren alueella	Puola	8
EU:n maaseutupolitiikan yhteinen tutkimuslinjaus => ERA-NET-EHDOTUS "RURAGRI"	Ruotsi/Alankomaat	7
Ilmastonmuutos ja maatalous	Espanja	22
Maatalous ja energia	Saksa	21
Maataloustutkimuksen alan yhteiset infrastruktuurit	Ranska	15

2.3. Ennakointiprosessi

SCAR-komitea on käynnistänyt ennakointihankkeen, jonka tarkoituksena on kehittää seuraavien 20 vuoden ajaksi mahdollisia Euroopan maatalouden skenaarioita, joita voidaan käyttää Euroopan maataloutta koskevan tutkimustoiminnan priorisoinnin perustana keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Maatalousasioita käsittelevä epävirallinen ministerineuvosto (Krems 28.–30.5.2008) kannusti voimakkaasti tähän prosessiin.

Tästä syystä Euroopan komissio perusti ennakointiasiantuntijaryhmän (FEG) kokoamaan ja analysoimaan kansallisissa, alueellisissa ja kansainvälisissä selvityksissä saatavilla olevaa ennakointitietoa kahdeksasta tärkeimmästä tekijästä[10], käyttämään tätä tietoa tulevaisuuden skenaarioiden laatimiseen[11] ja toteuttamaan alustavan arvion Euroopan maataloutta koskeviin T&K-vaatimuksiin kohdistuvista vaikutuksista.

FEG:n raportit jaettiin tärkeimmille sidosryhmille, ja niistä sekä muista ennakointihankkeista keskusteltiin eurooppalaisen maataloustutkimuksen pitkän aikavälin prioriteettien ennakointia käsitelleessä seminaarissa, joka pidettiin Tukholmassa 29. ja 30. maaliskuuta 2007 ja johon kokoontui korkean tason asiantuntijoita ja sidosryhmien edustajia pohtimaan ennakointianalyysiin perustuvia tutkimustarpeita.

Seminaarissa esitetyt näkemykset ja tehdyt päätelmät pohjustivat FEG:n raporttien ja sidosryhmien lisäkuulemisten ohella suurta kansainvälistä konferenssia nimeltä *Towards future challenges of Agricultural research in Europe* (26. ja 27. kesäkuuta 2007)[12]. Tämä konferenssi onnistui hyvin, sillä se tarjosi foorumin eurooppalaisen maataloustutkimuksen pitkän aikavälin tarpeiden ennakointia koskevalle keskustelulle.

Konferenssin päätelmät mahdollisista toimista johdonmukaisen eurooppalaisen maataloustutkimusohjelman toteuttamiseksi otettiin suurelta osin huomioon tätä tiedonantoa laadittaessa (3 luku).

2.4. EU:n valmiuksien kartoittaminen

SCAR-komitea osallistuu myös EU:n maataloustutkimusta koskevien valmiuksien kartoittamiseen Euroopan komission rahoittamassa EU-AGRI-MAPPING-hankkeessa. Mainitussa hankkeessa on analysoitu maatalous- ja elintarviketutkimuksen tilaa Euroopassa sekä määritelty alaa koskevia suuntauksia ja tarpeita. Hankkeen avulla on voitu selvittää maataloustutkimuksen kansallisen tason organisointiin liittyviä tärkeitä numerotietoja ja tilastoja sekä saatu yleiskuva maataloustutkimuksen kehityksestä EU:ssa. Lisäksi sen avulla on voitu määritellä, mihin suuntaan olisi kehitettävä jäsenvaltioissa tai assosioituneissa maissa toteutettavaa maataloustutkimusta sekä välineitä, jotka ovat tarpeen tutkimuksen koordinoimiseksi paremmin EU:n tasolla.

Tutkimusinfrastruktuureja koskevaa kysymystä pidettiin SCAR-komitean strategisissa neuvotteluissa ensisijaisen tärkeänä. SCAR-komitea lähetti vuonna 2005 ESFRI:lle (Euroopan tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorumi) muistion maatalouden kannalta merkityksellisistä suurista infrastruktuureista[13]. Muistion tavoitteena oli nostaa maataloustutkimusinfrastruktuurien profiilia ESFRI:n keskusteluissa ja antaa esimerkkejä[14] suurista tutkimuslaitoksista, jotka saattavat olla kyseisellä alalla tarpeen.

---

10 Ilmastonmuutos, ympäristö, talous ja kauppa, energia, yhteiskunnan muutokset, tiede ja teknologia, maaseudun elinkeinoelämä ja terveys.

11 Häiriöskenaariot: ilmastoshokki, energiakriisi, ruokakriisi, yhteistyö luonnon kanssa.

12 http://ec.europa.eu/research/conferences/2007/scar/report_en.htm

13 SCAR-komitean ESFRI:lle lähettämä muistio maataloustutkimuksen alalla tarvittavista tutkimusinfrastruktuureista, 31. elokuuta 2005.

14 Geneettisten ja biologisten resurssien keskukset, mukaan luettuina kasvi- ja eläintautien kokoelmat – maa- ja metsätalous- sekä ympäristöalan seurantakeskukset – ihmisten ravitsemukseen keskittyvät tutkimuskeskukset – edistyneet integroidut tartuntatauteja tutkivat koelaitokset.

Suurten tutkimusinfrastruktuurien ohella SCAR-komitea on voimakasta tarvetta korostanut hajautettujen laitosten ja osaamiskeskusten verkottamiseen ja niiden tehokkaaseen hallintoon. Tähän liittyen ollaan perustamassa eurooppalaisen maatalous- ja elintarviketutkimuksen yhteisiä infrastruktuureja käsittelevää uutta työryhmää, jonka tavoitteena on määritellä tulevaisuuden tarpeita ja suunnitella uusia hallintomalleja, jotka mahdollistavat infrastruktuurien tehokkaan jakamisen EU:n tasolla.

Asiaa käsittelevillä verkkosivuilla annetaan niin ikään täydellinen ja säännöllisesti päivitetty kuvaus kansallisista maataloustutkimusjärjestelmistä kaikissa SCAR-maissa[15].

3. TÄRKEIMMÄT TOIMET JOHDONMUKAISEN EUROOPPALAISEN MAATALOUSTUTKIMUSOHJELMAN KEHITTÄMISEKSI

3.1. Kestävämmän maatalouden kehittäminen maailmanlaajuisesti

Vaikka komission tiedonannossa ei varsinaisesti määritelty niitä tutkimusaloja, joilla yhteistä ohjelmasuunnittelua voitaisiin soveltaa, Versailles'n epävirallisessa istunnossa käytettiin esimerkkinä elintarviketurvan ja elintarvikkeiden tuotannon tutkimusta. On nimittäin yhä selvempää, että biologisten resurssien kestävästä hallinnosta ja käytöstä on muodostunut suuri yhteiskunnallinen ongelma, johon liittyy myös ilmastonmuutoksen, ympäristön pilaantumisen, kuluttajien kysynnän ja maailmanlaajuisen vakauden kaltaisia kysymyksiä.

Vaarana on, että ennen pitkää tietyt kriittiset kynnykset ylittyvät, mistä on kauaskantoisia seurauksia kaikkiin ekosysteemeihin ja näin ollen myös maatalouteen ja elintarviketurvaan. Hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli (IPCC) uskoo, että Afrikan maataloustuotanto puolittuu vuoteen 2030 mennessä, mikä vahingoittaa suuresti paitsi elintarviketurvaa ja herkkien alueiden tilannetta myös turvallisuutta koko maailmassa. Fossiilisten polttoaineiden hinnannousu voi pitkällä aikavälillä nostaa myös elintarvikkeiden hintoja, koska kaikki tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheet ovat suuresti riippuvaisia öljystä. Polttoaineiksi ja muiksi teollisuushyödykkeiksi kasvatettavilla viljakasveilla ja vastaavilla tuotantosuunnan muutoksilla saattaa olla vakavia seurauksia. Väestönkasvu ja nousevan talouden maiden muuttuvat ruokailutottumukset vaativat niin ikään lisäämään elintarvikkeiden tuotantoa, jolloin ympäristö on vaarassa, ellei käytetä kestäviä järjestelmiä.

Tämän vuoksi on kiireellisesti saatava huomattavasti parempi käsitys näiden prosessien perimmäisistä syistä, jotta pystytään vähentämään ilmastonmuutoksen haitallisia vaikutuksia ja turvaamaan hupenevat luonnonvarat maaperään, veteen ja biologiseen monimuotoisuuteen liittyen. Tällainen lähestymistapa edellyttää riittävää tutkimuskapasiteettia, teknologian siirtoa ja monien erilaisten taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti merkittävien sektorien monialaista osaamista.

3.2. Tulevan maataloustutkimusohjelman uudet painopistealat

Uudet haasteet vaativat kohdennettuja ratkaisuja tulevan maataloustutkimusohjelman ensisijaisilta tutkimusaloilta.

SCAR-komitean käynnistämässä ennakointiprosessissa ja kesäkuussa 2007 pidetyn konferenssin päätelmissä korostettiin esimerkiksi seuraavien aiheiden tärkeyttä: biologinen

[15] http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/index_en.cfm

monimuotoisuus, luonnonmukainen maatalous, elintarviketurvallisuus, maailmanlaajuinen elintarviketurva, ympäristöteknologioiden integrointi, bioteknologia, uudet eläintaudit sekä uudet kasvituholaiset ja -taudit. Lisäksi niissä huomautettiin, että maatalouden, ilmastonmuutoksen ja energian välinen yhteys muodostaa suuren yhteiskunnallisen haasteen, joka ansaitsisi aiempaa näkyvämmän sijan missä tahansa tulevassa tutkimusohjelmassa.

Tämä näkemys sai voimakasta kannatusta 20. kesäkuuta 2008 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa[16], jossa todettiin, että ”*on tarpeen jatkaa työtä maataloustuotannon innovaatioiden sekä tutkimuksen ja kehittämisen alalla, jotta voidaan parantaa erityisesti maataloustuotannon energiatehokkuutta, tuottavuuskasvua ja kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen*.”

- ***Ilmastonmuutos*** on yksi vakavimmista kestävää kehitystä uhkaavista tekijöistä ja samalla yksi suurimmista ympäristöhaasteista, jolla on haitallisia vaikutuksia maailmantalouteen, terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Ilmastonmuutos voi vaikuttaa viljasatoihin, karjanhoitoon ja tuotantoon käytettävien maa-alueiden sijoituspaikan valintaan. Sillä voi myös olla suuria vaikutuksia maatilatuloon, maankäyttöön ja maaseututalouksiin tietyissä osissa Eurooppaa. Yhteisen maatalouspolitiikan ”terveystarkastuksessa” on keskitytty ilmastonmuutoksen riskien torjuntaan. Tätä aihetta käsitellään myös jäsenvaltioiden kansallisissa tutkimusohjelmissa, joissa tarkastellaan maatalouskäytäntöjen parantamista, mikä auttaa maatalousalaa mukautumaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja lieventämään niitä. Tässä yhteydessä on myös painotettu, että maanhoitokäytäntöjä koskevan tutkimuksen jatkamisella voi olla monimuotoisia ja merkittäviä vaikutuksia maaperän orgaanisen aineksen määrän säilyttämiseen tai lisäämiseen kaikkialla EU:ssa. Maaperän orgaanisella aineksella on keskeinen rooli paitsi hiilikierrossa myös maan viljavuuden tukemisessa, maaperän rakenteen parantamisessa ja vedensitomiskyvyn parantamisessa, mikä edistää ilmastostressiin sopeutumista. Komission vihreässä kirjassa ”*Sopeutuminen ilmastonmuutokseen Euroopassa – vaihtoehdot EU:n toimille”* todettiin, että sopeutumisstrategioita laaditaan miltei kaikissa jäsenvaltioissa ja että on ehdottoman tärkeää jakaa varhaisista sopeutumistoimista saatuja kokemuksia ja tutkimustuloksia.

- ***Energia***. Elintarvikkeiden ja biomassaan perustuvien vaihtoehtoisten energianlähteiden maailmanlaajuinen kysyntä on kasvussa, sillä maailman vesi- ja maavaroista on pulaa, samalla kun maan kasvukunnon jatkuva heikkeneminen ja nousevat lämpötilat vähentävät maan tuottavuutta. Tämän haasteen selvittäminen vaatii maatalousteknologioiden kehittämistä ja energia- ja maatalouspolitiikkojen mukauttamista, jota tuetaan asiaankuuluvilla tutkimustukea koskevilla toimenpiteillä sekä maatalouteen että energiaan liittyvissä hankkeissa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä vaikutuksiin, joita biopolttoaineen ja biomassan tuotannolla on veden laatuun, maaperän orgaaniseen ainekseen ja biologiseen monimuotoisuuteen.

Ilmastonmuutos ja maatalouteen liittyvät energiakysymykset määriteltiin SCAR-komitean ennakointiprosessissa painopistealoiksi ja todettiin, että Euroopan tason tutkimus on näillä aloilla huonosti koordinoitua. Parhaillaan ollaan perustamassa kahta uutta työryhmää, joiden on tarkoitus käsitellä näitä kysymyksiä ja joihin molempiin osallistuu yli 20 Euroopan maata. Ensimmäisessä työryhmässä on määrä pohtia, miten ilmastonmuutos vaikuttaa maatalouteen ja miten maatalousala voi joustavasti mukautua näihin vaikutuksiin ja lieventää niitä. Toisessa työryhmässä tarkastellaan maatalouden ja ympäristön välistä yhteyttä laajassa

[16] 20. kesäkuuta 2008 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien kohta 28.

kokonaisvaltaisessa merkityksessä ottamalla huomioon niin biomassan ja bioenergian tuotantoon liittyvät tieteellis-teknologiset haasteet kuin teolliset, ekologiset, sosioekonomiset ja maaseutuun kohdistuvat vaikutukset.

3.3. Maataloustietämyksen tuottaminen Euroopassa ja siitä tiedottaminen

Ennakointiprosessin ja kesäkuussa 2007 pidetyn konferenssin keskeisiä viestejä oli, että maatalous- ja elintarvike- sekä maaseutualojen kasvavien haasteiden vuoksi on tarkistettava tietämyksen tuottamisen ja sen innovointia edistävän käytön välisiä suhteita.

Tutkimustoiminnalla voisi olla suurempi rooli, jos eri toimijat (viljelijät, tutkijat, neuvontapalvelujen tarjoajat, kuluttajat, yksityissektori, kansalaisyhteiskunta, poliittiset päättäjät) otettaisiin paremmin mukaan tutkimusohjelman laatimiseen ja jos ne osallistuisivat tutkimusprosessiin innovointiverkostojen kaltaisten toimien välityksellä. Samanaikaisesti maataloustutkimuksen on muututtava aiempaa innovatiivisemmaksi, ja sen on löydettävä keinot vetääkseen puoleensa parasta mahdollista tieteellistä ja teknistä henkilöstöä.

Angers'ssa 6. ja 7. lokakuuta 2008 järjestetty, tietämyksen ja innovoinnin välisten yhteyksien lujittamista käsitellyt seminaari tarjosi mahdollisuuden määritellä Euroopan maatalouden tietojärjestelmän keskeiset piirteet. Seminaarissa tutkittiin tietämyksen ja innovoinnin välisten yhteyksien organisointia Euroopassa, analysoitiin tällaisen organisoinnin motiiveja ja perusteluja sekä pohdittiin, miten tiedottaminen useissa EU-maissa tehdyistä merkittävistä uudistuksista saaduista kokemuksista voisi johtaa mahdollisiin ”parhaisiin toimintatapoihin”.

Komissio aikoo hyödyntää SCAR-komiteaa määritelläkseen kussakin jäsenvaltiossa käytössä olevat maatalousalan osaamisrakenteet asiaa käsittelevän työryhmän mahdollista perustamista varten.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 67 artiklalla perustettu eurooppalainen maaseudun kehittämisverkosto on soveltuva foorumi käsittelemään teknologian siirtoa osana maaseudun kehittämisohjelmien parannettua täytäntöönpanoa. Komissio arvioi parhaillaan mahdollisia keinoja ”tutkimuksen ja innovoinnin” sisällyttämiseksi verkoston työohjelmaan esimerkiksi vuodeksi 2009 suunnitellussa seminaarissa, jossa käsitellään uusiin ympäristöhaasteisiin liittyviä innovaatioita.

Koska valistus- ja neuvontapalveluilla on todennäköisesti merkittävä rooli eurooppalaisten maatalouden tietojärjestelmien kehittämisessä, komissio aikoo ottaa huomioon myös havainnot, joita SCAR-komitea esittää maatilojen neuvontajärjestelmää koskevassa raportissaan, joka on toimitettava neuvostolle vuoteen 2010 mennessä.

3.4. Tutkimustyön yhteisen suunnittelun lujittaminen Euroopan maatalous- ja elintarvikejärjestelmän hallinnon parantamiseksi

Jäsenvaltiot ovat ERA-NET-järjestelmän perusteella alkaneet tarkistaa aiemmin omaksumiaan erillisiä kansallisia lähestymistapoja vastatakseen uusiin rajat ylittäviin haasteisiin kaikilla tutkimusaloilla. Komission tiedonannossa *”Kohti tutkimuksen yhteistä ohjelmasuunnittelua”* kannustetaan lisäksi omaksumaan entistä strategisempi lähestymistapa eurooppalaisella tutkimusalueella toteutettavan julkisen tutkimustoiminnan suunnittelua koskevaan koordinointiin ja yhteistyöhön.

Neuvosto pohtii parhaillaan tätä uutta lähestymistapaa ja tekee päätöksen niiden tutkimusalojen yksilöinnistä, joilla voitaisiin toteuttaa yhteistä ohjelmasuunnittelua koskevia

aloitteita. Versailles'ssa 17. ja 18. heinäkuuta 2008 järjestetyssä kilpailukykyneuvoston epävirallisessa istunnossa todettiin, että ruokaan ja maatalouteen liittyvät ongelmat ovat yksi neljästä keskeisestä nyky-yhteiskuntaan kohdistuvasta haasteesta.

Lisäksi mainittiin, että SCAR-komitealla, joka on osoittautunut toimivaksi viitekehykseksi julkisen tutkimustoiminnan suunnittelussa sovellettavalle aiempaa koordinoidummalle lähestymistavalle, tulee olemaan tärkeä rooli mahdollisessa uudessa yhteiseen ohjelmasuunnitteluun liittyvässä prosessissa.

Maataloustutkimusta koskevan tehokkaan ja koordinoidun pitkän aikavälin ohjelmasuunnittelun kehittämisen tulisi perustua johdonmukaiseen strategiaan ja organisaatiorakenteeseen, joka mahdollistaa kaikkien tutkimusalan toimijoiden säännöllisen kuulemisen eurooppalaisen tutkimusalueen hallinnointia koskevan Ljubljanan prosessin puitteissa.

SCAR-komitean strategista roolia voidaan näin ollen entisestään vahvistaa, jolloin siitä voi tulla strateginen valvontaelin, jonka tehtävänä on valvoa kaikkien eurooppalaisten julkisten tutkimuslaitosten toteuttamia maatalouteen liittyviä toimia. Se voisi myös helpottaa vuoropuhelua teknologiayhteisöihin kuuluvien sidosryhmien kanssa, jotka osallistuvat yhteisten visioiden ja strategisten linjausten määrittelyyn samankaltaisilla tutkimusaloilla.

3.5. Ennakoinnissa käytettävän seurantavälineen kehittäminen

Yhteisiin visioihin ja tavoitteisiin perustuvien pitkän aikavälin tutkimusohjelmien kehittämiseksi on otettava käyttöön strateginen valikoima analyysivälineitä, joita ovat esimerkiksi ennakoivat tutkimukset, kollektiivinen asiantuntemus ja tutkimusvalmiuksien kartoittaminen. Niistä pitäisi saada kokemusperäisiä tuloksia ohjaamaan maatalousalan tutkimuspolitiikkaa.

SCAR-komitean ennakointiprosessista saatujen kokemusten perusteella on tärkeää ja tarpeen ottaa käyttöön ennakkovaroitusjärjestelmä, jonka ansiosta poliittiset päättäjät ja tutkijat pystyvät ennakoimaan tulevien vuosien haasteita ja ongelmia sekä ehdottaa keinoja niiden ratkaisemiseksi.

Tätä seurantavälinettä kehitetään edelleen, ja vanhojen ja uusien ennakointitutkimusten riittävyys ja oikeellisuus pyritään todentamaan. Tuloksena on järjestelmällinen lähestymistapa mahdollisten uhkien, mahdollisuuksien ja todennäköisten tärkeiden kehityssuuntien tunnistamiseksi sekä niiden eurooppalaiseen tutkimusalueeseen kohdistuvien vaikutusten määrittelemiseksi. Tämän välineen avulla voidaan myös ennakoida tällaisten kehityssuuntien mahdollisia vaikutuksia EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla toteutettavan tutkimuspolitiikan tulevaisuuteen.

Väline on nyt koekäyttövaiheessa. Konsulteista muodostuvan asiantuntijaryhmän tehtävänä oli jo ollut saattaa ensimmäinen ennakointitutkimus ajan tasalle ja määritellä indikaattorit ja kriteerit, jotka voivat toimia perustana pitkän aikavälin haasteiden ja tavoitteiden säännölliselle tarkastelulle.

3.6. Euroopan vastuu globaalistuvassa maailmassa

Maailman väkiluvun ennustetaan olevan yhdeksän miljardia vuonna 2050. Maailman talous yhdentyy yhä enemmän, ja siihen vaikuttavat ilmastonmuutos ja ympäristön pilaantuminen ovat suuria ongelmia. Näistä syistä kestävällä maataloudella tulee olemaan niin EU:ssa kuin

muuallakin maailmassa sekä suoria (esim. elintarvikkeiden hinnat) että epäsuoria vaikutuksia (esim. muuttovirrat). Euroopan sekä kehitysmaiden ja nousevan talouden maiden maatalousalan tulevaisuuden kestävyys riippuu suuresti keskeisten resurssien, kuten maatalousmaan, veden ja toimivien ekosysteemien vakaudesta. Eurooppalaisella tutkimuksella on valmiudet ja velvollisuus lisätä tietoa asiaan liittyvien tekijöiden monimutkaisesta vuorovaikutuksesta.

Toinen merkittävä tekijä, joka edistää niin kehitysmaiden ja nousevan talouden maiden kuin EU:n jäsenvaltioiden maataloustutkimuksen lähenemistä, on sellaisten tutkimusalojen määrän lisääntyminen, joilla ei enää ole tieteellisesti perusteltua eroa pohjoisen ja etelän välillä. Tältä pohjalta on tarpeen luoda paremmin integroitu eurooppalainen maataloustutkimuspolitiikka, jossa hyödynnetään kansainvälistä yhteistyötä ja jota komission on edistettävä.

Sen vuoksi maataloustutkimukseen liittyvien toimien yhteisvaikutusta on vahvistettava sekä Euroopassa että sen ulkopuolella, kuten kansainvälisen tiede- ja teknologiayhteistyön strategisesta eurooppalaisesta kehyksestä annetussa komission uudessa tiedonannossa[17] todetaan. Erityisesti on parannettava toisaalta EU:n ja jäsenvaltioiden tutkimuspolitiikkojen ja toisaalta kehitysavun ja naapuruuspolitiikan kaltaisten ulkoisten politiikkojen välistä yhteisvaikutusta. Lisäksi Euroopan olisi otettava johtava rooli maatalousalan yleisen tutkimus- ja kehitystyöohjelman määrittelyssä yhteistyössä kansainvälisten järjestöjen (YK:n erityiselimet, Maailmanpankki, OECD, G8) ja monenvälisten organisaatioiden (Afrikan unioni, ASEAN, Mercosur) kanssa sekä globaalia maataloustutkimusta harjoittavien elinten, kuten GFAR:n[18] ja CGIAR:n[19] kanssa.

SCAR-komitean kansainvälistä toimeksiantoa ja johtoasemaa voitaisiin entisestään vahvistaa kehitysyhteistyöhön liittyvää maataloustutkimusta edistävästä eurooppalaisesta aloitteesta[20] (EIARD) saatavilla panoksilla, minkä pitäisi vahvistaa SCAR-komitean asemaa komission ja jäsenvaltioiden myöntämän, kehitysmaiden ja nousevan talouden maiden tarpeisiin kohdennetun maataloustutkimustuen koordinoijana, sekä olemassa olevista ERA-NET-verkostoista, kuten ERA-ARD-verkostosta saatavilla panoksilla.

---

17 KOM(2008) 588 lopullinen, 24.9.2008.

18 Global Forum on Agricultural Research, maataloustutkimuksen kansainvälinen foorumi.

19 Consultative Group on International Agricultural Research, kansainvälisen maataloustutkimuksen neuvoa-antava ryhmä.

20 KOM(97) 126 ”Maatalouden kehittämistutkimuksen eurooppalainen aloite (European Initiative for Agricultural Research for Development) EIARD”.